

POSLOVNO POVEZOVANJE LASTNIKOV GOZDOV NA PRIMERU DRUŠTVA LASTNIKOV GOZDOV POHORJE-KOZJAK FOREST OWNERS' BUSINESS INTEGRATION AS IN THE CASE OF POHORJE- KOZJAK FOREST OWNERS SOCIETY

Špela PEZDEVŠEK MALOVRH¹, Tomislav LAKTIČ²

(1) Biotechnical Faculty, Department of Forestry, University of Ljubljana, spela.pezdevsek.malovrh@bf.uni-lj.si

(2) Mladinska ulica 10, SI - 8250 Brežice, SLO, tomilaktic@gmail.com

IZVLEČEK

Večina ključnih problemov gospodarjenja z zasebnimi gozdovi izhaja iz majhne in razdrobljene gozdne posesti, ki je v lasti velikega števila lastnikov. Zato je njihovo povezovanje ključno za bolj učinkovito gospodarjenje. Največji razmah so v zadnjih letih doživela društva lastnikov gozdov, ki so po Zakonu o društvih opredeljena kot samostojno in nepridobitno združenje. Kot odgovor temu se je med člani pokazala težnja po nadgradnji takšne oblike povezovanja v smeri poslovnega povezovanja. V prispevku je predstavljeno Društvo lastnikov gozdov Pohorje-Kozjak kot primer dobre prakse širitve z društvenih aktivnosti na raven poslovnega (zadružnega) sodelovanja. Na vzorcu članov društva in zadruga je bila opravljena anketa o poslovnem povezovanju in možnostih profesionalizacije dela. Za poslovno povezovanje so bolj pripravljeni mlajši lastniki gozdov večjih gozdnih posesti z višjo stopnjo izobrazbe. Člani društva in zadruga so naklonjeni poslovnemu povezovanju in profesionalizaciji, vendar sami nočejo nositi finančnega bremena. Pri tem si želijo pomoči države v smislu finančnih spodbud za podporo dobrim praksam in profesionalizaciji dela.

Ključne besede: zasebni gozdovi, povezovanje zasebnih lastnikov gozdov, društvo lastnikov gozdov, gozdarska zadruga, profesionalizacija aktivnosti

ABSTRACT

Most of the key problems related to private forest management stems from small-scaled and fragmented forest property, which is owned by a large number of owners, therefore their cooperation is crucial for more effective forest management. The greatest expansion in the last years was experienced by private forest owners' societies, which are defined under the Societies Act as independent and non-profit organizations. In response to this, private forest owners are aspiring to upgrade such forms of organization in the direction of a more business-like cooperation. This paper presents the private Pohorje-Kozjak Forest Owners Society as an example of a good practice expansion from society activities onto the level of business (cooperative) cooperation. A survey on business cooperation and opportunities for professionalization of activities was conducted on the sample of members of the society and the forest cooperative. Results showed that younger forest owners, with a larger forest property and a higher education, are more open towards business cooperation. Furthermore, members of the society and the cooperative favour business cooperation and professionalization, but are unwilling to bear the financial burden. As such, they wish a state support in terms of financial stimulation for good practice and professionalization of activities.

Key words: private forests, cooperation of private forest owners, forest owners society, business cooperation, forest cooperative, professionalization of activities

GDK 946(045)=163.6
DOI 10.20315/ASetL.113.1

Prispelo / Received: 25. 3. 2017
Sprejeto / Accepted: 5. 5. 2017

1 UVOD

1 INTRODUCTION

Slovenija je poznana kot gozdnata država. Po podatkih Zavoda za gozdove Slovenije našo državo prekriva 58,3 % gozdnih površin. Od tega je kar 76,0 % v zasebni lasti, 21,0 % v lasti države in 3,0 % gozdov v lasti lokalnih skupnosti (Poročilo Zavoda za gozdove Slovenije o gozdovih, 2016) Zaradi prevladujočega deleža zasebnih gozdov tako v Sloveniji kot tudi v Evropi, ki bistveno prispevajo k trajnostnemu razvoju ekosiste-

mov ter oskrbi trgov z lesom, ima preučevanje gospodarjenja s temi gozdovi velik pomen (Fabra-Crespo in Rojas-Briales, 2015; Pezdevšek Malovrh, 2010; Schmitthusen in Hirsch, 2010; Živojinović in sod., 2015).

Za zasebne gozdove pri nas je značilno, da so v lasti velikega števila lastnikov (okoli 314.000) in solastnikov (okoli 489.000) in razdrobljeni na posamezne prostorsko ločene parcele. Povprečna gozdna posest je majhna, v povprečju meri le okoli 2,5 ha (Poročilo Zavoda za gozdove Slovenije o gozdovih, 2016). Z raz-

drobljenimi in majhnimi posestmi je težko, včasih celo nemogoče racionalno gospodariti. Donosi komaj pokrivajo stroške, tržni presežki pa so majhni (Winkler, 1992). To so le eni izmed vzrokov za premajhno stopnjo (ekonomske) izkoriščenosti naravnih potencialov zasebnih gozdov. Poleg njih na to vplivajo še pomanjkanje znanja in informacij, starost lastnika, zastarela tehnologija, nekonkurenčnost na trgu z lesom, ekonomska neodvisnost lastnika od gozda, pojav novih lastnikov gozdov itd. (Medved, 2000; Mori in sod., 2006; Pezdevšek Malovrh, 2010; Poje in sod., 2016; Schmithusen in Hirsch, 2010; Weiss in sod., 2012a; Weiss in sod., 2012b; Živojinović in sod., 2015).

Rešitev vsaj dela teh problemov naj bi zagotovilo povezovanje lastnikov gozdov v različne organizacijske oblike (npr. zadruga, strojne krožke, strojne skupnosti, društva lastnikov gozdov, gospodarska združenja¹ itd.). Največji razmah so med oblikami povezovanja v Sloveniji v zadnjih letih doživela društva lastnikov gozdov (v nadaljevanju DLG). DLG so relativno nova oblika povezovanja lastnikov gozdov in na gozdarsko-politični ravni sprejeta kot ustrezen ukrep za rešitev problemov neučinkovitega gospodarjenja z zasebnimi gozdovi. Resolucija o Nacionalnem gozdnem programu (Resolucija o nacionalnem gozdnem programu, 2007) navaja nepovezanost lastnikov gozdov pri izvedbi del v gozdovih in prodaji lesa kot dejavnik, ki zmanjšuje gospodarske učinke gozdov in kot ukrep predvideva njihovo povezovanje. Tudi poglavje »Gospodarjenje z zasebnimi gozdovi« vsebuje usmeritve, kot so: spodbujanje povezovanja lastnikov gozdov, pospeševanje kapitalskega povezovanja lastnikov gozdov za pridobivanje in predelavo lesa ter zagotovitev finančnih spodbud za povezovanje lastnikov gozdov. Nadalje je v noveli Zakona o gozdovih-ZG-B (Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o gozdovih, 2007) navedena možnost združevanja lastnikov gozdov v DLG, kot ukrep za »povečanje učinkovitosti gospodarjenja z gozdovi in trženja gozdnih proizvodov ter lesne biomase« in strojne krožke za »učinkovitejšo uporabo gozdarske mehanizacije ter opreme, delovne sile in drugih proizvodnih zmogljivosti«. Dodatno pa so v 48. členu tega zakona predvidena finančna sredstva iz proračuna za sofinanciranje »začetka dejavnosti združenj lastnikov gozdov, nastalih na podlagi pogodbe ali zakona«. Gozdarska zakonodaja je torej usmerjena v povezovanje lastnikov gozdov v DLG (Šinko, 2012). Večji premik v smeri poslovnega povezovanja bi bil lahko dosežen s pomočjo podpor organizacijam proizvajalcev na področju gozdarstva na podlagi

1 Kot primer gospodarskih združenj naj omenimo nemški Forstbetriebsgemeinschaften (FBG) in avstrijski Waldwirtschaftsgemeinschaften (WWG).

Programa razvoja podeželja v programskem obdobju 2014-2020 (Poročilo o izvajanju Nacionalnega gozdnega programa do 2014, 2016).

Ne samo v Sloveniji, marveč tudi v drugih državah Evropske unije interese okoli 16 milijonov lastnikov gozdov zastopajo Zveze lastnikov gozdov (Fabra-Crespo in Rojas-Briales, 2015). Kot navaja Hägglund (2008)², je v različna gozdarska združenja v devetih izbranih državah Evrope v povprečju včlanjen vsak 11. zasebni lastnik gozda. Njihovo sodelovanje ni omejeno samo na izmenjavo informacij in izobraževanje, marveč ima za rezultat uspešno in učinkovito gospodarjenje z zasebnimi gozdovi (Kittredge, 2005; Lönnstedt, 2014; Pöllumäe in sod., 2014; Schraml, 2005; Weiss in sod., 2012a). Ne glede na pozitivne učinke povezovanja, ki so dokazane v številnih raziskavah tako doma kot v tujini (Glück in sod., 2010, 2011; Leban, 2014; Mendes, 2006; Mizaraitė in Mizaras, 2014; Mori, 2012; Pezdevšek Malovrh, 2010; Pöllumäe in sod., 2014), pa se oblike povezovanja spopadajo s nizkim številom članov, omejenimi finančnimi sredstvi in neučinkovitostjo delovanja (Fabra-Crespo in Rojas-Briales, 2015; Feliciano, 2006; Krajčič in Mori, 2006; Leban, 2014; Schraml, 2005; Šálka in sod., 2016; Weiss in sod., 2012a), zato ne preseneča, da člani oblik povezovanja razmišljajo v smeri profesionalizacije (Krajčič in Mori, 2006; Kronholm, 2016), ali pa so se iz njih ustanovila nova gospodarska združenja (Hägglund, 2008). Tako v Sloveniji obstajata dva primera dobre prakse širitve iz društvenih aktivnosti na raven poslovnega povezovanja, in sicer Strojni krožek Bled, ki je ustanovil Strojni krožek Servis d.o.o., in DLG Pohorje-Kozjak, ki je ustanovilo Gozdarsko zadrugo lastnikov gozdov Pohorje-Kozjak z.b.o. (Valentar, 2012).

Ker je na področju povezovanja lastnikov gozdov poslovnega povezovanja zanemarljivo malo, smo v naši raziskavi želeli ugotoviti, kdo so lastniki gozdov, ki so pripravljeni za poslovno povezovanje, kakšni so njihovi razlogi za povezovanje, kako so zadovoljni z delovanjem oblik (poslovnega) povezovanja ter kakšno je njihovo mnenje o profesionalizaciji. V ta namen smo z uporabo metode študija primera (Yin, 2009) preučevali DLG Pohorje-Kozjak kot primer dobre prakse širitve z društvenih aktivnosti na raven poslovnega sodelovanja v zadrugi.

Raziskava bo prispevala k boljšemu poznavanju značilnosti lastnikov gozdov, ki so pripravljeni za po-

2 V analizo so vključene Avstrija, Danska, Estonija, Finska, Francija, Nemčija, Norveška, Portugalska in Švedska, kjer ima povezovanje lastnikov gozdov dolgo tradicijo in kjer je delež povezanih lastnikov v povprečju večji kot v drugih državah Evrope.

slovno povezovanje, in odgovorila na vprašanje, zakaj je poslovnega povezovanja med lastniki gozdov malo. Hkrati pa bo dala odgovor na vprašanje, ali obstoječa institucionalna ureditev (ne)omogoča razvoj poslovnega povezovanja.

2 OBJEKT RAZISKAVE

2 STUDY AREA

Objekt naše raziskave je DLG Pohorje-Kozjak³, ki je prostovoljno, samostojno in nepridobitno združenje fizičnih oseb, ustanovljeno leta 2007. Pobuda za ustanovitev je bila dana s strani lastnikov gozdov, strokovno pomoč pa je zagotovil Kmetijsko gozdarski zavod Maribor. V DLG se lahko včlanijo osebe, ki imajo interes za delovanje v DLG in plačajo letno članarino 20 €. DLG deluje na območju občin Ribnica na Pohorju, Podvelka, Selnica ob Dravi, Maribor, Šentilj, Kungota, Pesnica, Hoče, Ruše, Rače - Fram, Oplotnica in Slovenska Bistrica, ki ležijo v gozdnogospodarskih območjih Maribor, Slovenj Gradec in Celje. Na začetku delovanja je bilo v DLG Pohorje-Kozjak včlanjenih 40 članov. Trenutno (marec 2017) pa društvo šteje že 149 članov.

Namen DLG je s pomočjo članov povečati sonaravno in trajnostno gospodarjenje z gozdovi, ki so v zasebni lasti, posledično pa utrjevati gospodarsko moč gozdnih posestnikov, vse to v skladu z Zakonom o gozdovih. Tako ima društvo številne naloge, kot so: a) izobraževanje lastnikov gozdov (npr. predavanja v zvezi z energetskim pogodbeništvom, tečaji varnega dela v gozdu, organizirani ogledi sejmov, dan društva, strokovne ekskurzije – npr. Austrofoma, ogled biomasnega centra); b) svetovanje, povezano z gospodarjenjem in prodajo lesa (informacije o trženju lesa, sodelovanje na licitaciji lesa); c) pomoč pri kandidiranju na javne razpise za pridobitev sredstev (npr. Program razvoja podeželja); d) podajanje pripomb na zakonodajo (npr. Zakon o gozdovih, Zakonom o lovu in divjadi, Zakon o davku na nepremičnine, Zakon o preprečevanju dela na črno, Uredba o dopolnilnih dejavnostih itd.).

DLG je v letu 2013 napravilo kratkoročen korak v smeri profesionalizacije in prek javnih del zaposlilo dva delavca za določen čas, kot pomoč pri opravljanju storitev DLG, ki sta bila financirani iz Evropskega socialnega sklada, kot rezultat uspešnega kandidiranja na razpisu Program javnih del. Enega za administrativno pomoč ter enega za pomoč pri logistiki, obveščanju članov, odkupu lesa, za izpolnjevanje prevoznic, izmero in svetovanje na gozdni cesti itd. (Valentar, 2012, 2013).

3 Ker je cilj naše raziskave preučiti poslovno povezovanje lastnikov gozdov, je objekt naše raziskave DLG Pohorje-Kozjak in iz njega ustanovljena Gozdarska zadruga lastnikov gozdov Pohorje-Kozjak

V letu 2014 so se pogoji za prijavo na razpis Programa javnih del spremenili⁴ in DLG je ostalo brez profesionalnega kadra.

Kljub uspešnemu delovanju DLG pa člani še vedno samostojno nastopajo na trgu lesa. Tako so prepriščeni mehanizmom trga in so nemalokrat na slabšem zaradi nekonkurenčnosti, nizkih odkupnih cen in nerednih plačil (Valentar, 2012, 2013). V odgovor temu se je pokazala težnja, da bi društvene aktivnosti razširili na raven poslovnega povezovanja (Mori, 2012). S tem bi lažje vplivali na ceno lesa na kamionski cesti, na plačilno disciplino, na rok plačila itd. (Valentar, 2012). **Vendar pa se pri tem pojavlja problem, saj Zakon o društvih (Zakon o društvih, 2006)⁵ pravi, da so društva neprofitna združenja, ki ne smejo ustvarjati dobička oziroma njegova izključna dejavnost ne sme biti pridobitna dejavnost (1. in 3. člen). Kot odgovor tej omejitvi v delovanju DLG je leta 2012 14 članov DLG s pomočjo Kmetijsko gozdarskega zavoda Maribor na podlagi Zakona o zadrugah (Zakon o zadrugah, 2009) ustanovilo poslovno organizacijo - Gozdarsko zadrugo lastnikov gozdov Pohorje-Kozjak (v nadaljevanju zadruga). Na ustanovnem zboru zadruga so določili, da je članstvo v zadrugi prostovoljno, da se vanjo lahko včlanijo fizične in pravne osebe, ki želijo poslovno sodelovati z zadrugo v okviru dejavnosti zadruga in plačajo članski delež, ki znaša 300 € za fizične osebe ter 500 € za pravne osebe (Statut Gozdarske zadruga lastnikov gozdov Pohorje-Kozjak, 2012). V novo nastali zadrugi upravni odbor sestavlja 6 članov (5 članov + predsednik zadruga). Le ti odločajo o poslovanju zadruga in programu dela (Statut Gozdarske zadruga lastnikov gozdov Pohorje-Kozjak, 2012). Trenutno (marec 2017) zadruga šteje 19 članov. Zadruga je v letu 2015 poslovala pozitivno. Čisti prihodki od prodaje so v letu 2015 dosegli vrednost 646.622,00 €, kar je za 11,13 % več v primerjavi z letom prej (www.ajpes.si). Odkupili so 9.500 m³ hlodovine⁶, kar je za 3.500 m³ več od planirnega (Valentar, 2013).**

Namen zadruga je v prvi vrsti skupen nastop na trgu (organizirana skupna prodaja lesa in energije iz lesa), kar posledično pospešuje gospodarske koristi svojih članov in povečuje konkurenčnost lastnikov gozdov na trgu. Dodatno k temu pripomorejo tudi

- 4 Dodan je še dodaten pogoj, in sicer, da mora imeti društvo status delovanja v javnem interesu.
- 5 V 25. členu istega zakona sicer piše, da društva lahko opravljajo pridobitno dejavnost, vendar je ta omejena na obseg, potreben za uresničevanje namena in ciljev društva oziroma za opravljanje nepridobitne dejavnosti. Prav tako mora biti pridobitna dejavnost določena v temeljnem aktu društva.
- 6 Odkupovali so tudi od lastnikov, ki niso člani zadruga.

sklenjene kratkoročne neposredne pogodbe z okoliškimi (avstrijskimi, hrvaškimi in slovenskimi) žagami. Dolgoročni cilj zadruga na področju prodaje lesa je sklepati dolgoročne pogodbe z okoliškimi žagami ter povečati odkupno količino na vsaj 100.000 m³/letno. Poleg tega pa zadruga organizira skupno prodajo lesne biomase. V letu 2013 jim je uspelo ustanoviti biomasni logistični center za oskrbo prebivalcev z energijo v Selnici ob Dravi. Biomasni logistični center bo poskrbel za dobavo polen, žaganega les in lesnih sekancev, katerih dobavitelji so lastniki gozdov z območja Pohorja in Kozjaka. Poudarek je na neposredni prodaji na kmetijah, presežki pa se bodo skladiščili v centru. V bodoče želijo širiti prodajo energije ter se vključevati v energetsko pogodbništvo. Želijo investirati v kotlovnice in sklepati javno zasebna partnerstva ter prodajati les v obliki MWh prodane toplote in ustanoviti socialno podjetje, kjer bi zaposleni skrbeli za predelavo in logistično podporo pri prodaji lesne biomase. Poleg tega pa člani zadruga opravljajo za lastnike gozdov in v državnih gozdovih sečnjo in spravilo lesa ter gojitvena dela, kar je dobra priložnost za kmetije z dopolnilno dejavnostjo.

3 MATERIALI IN METODE

3 MATERIALS AND METHODS

Podatke o razlogih za povezovanje, delovanju DLG in zadruga, zadovoljstvu članov z njima ter profesionalizaciji v smeri poslovnega sodelovanja smo pridobili s pomočjo anketnega vprašalnika. Anketni vprašalnik smo pripravili na podlagi izkušenj predhodnih raziskovanj, povezanih s pripravljenostjo lastnikov za povezovanje in delovanjem oblik povezovanja lastnikov gozdov (Medved, 2000, 2005; Pezdevšek Malovrh, 2010). Anketni vprašalnik je bil razdeljen na tri poglavja, in sicer: poglavje A – osnovni podatki o anketirancu in njegovem gozdu, poglavje B – povezovanje v DLG in poglavje C – povezovanje v zadrugi. V poglavju A so nas zanimali spol in starost anketiranca, njegova izobrazba, površina gozda, razdrobljenost posesti in oblika lastništva. V poglavju B smo anketirance spraševali o razlogih za povezovanje, njihovem zadovoljstvu z delovanjem DLG in opravljenimi nalogami, profesionalizaciji delovanja DLG in pripravljenosti za članstvo v zadrugi. V poglavju C, ki je bil namenjen samo članom zadruga, smo anketirane spraševali o razlogih za članstvo v zadrugi, njihovem zadovoljstvu z delovanjem in opravljenimi nalogami zadruga ter profesionalizaciji delovanja zadruga.

Za preučevanje poslovnega povezovanja lastnikov gozdov smo izbrali metodo študija primera (Yin, 2009), saj imamo v Sloveniji samo dva primera takega

sodelovanja med lastniki gozdov. Kot objekt raziskave smo si izbrali DLG Pohorje Kozjak in iz njega ustanovljeno Gozdarsko zadrugo lastnikov gozdov Pohorje-Kozjak, kot primer dobre prakse širitve z društvenih aktivnosti na raven poslovnega sodelovanja v zadrugi. Zaradi hitre izvedbe anketiranja in omejenih finančnih sredstev za anketiranje smo se odločili, da vzorec predstavljajo člani DLG in zadruga, ki so se leta 2015 udeležili občnega zbora DLG. Za izvedbo anket smo za pomoč prosili DLG, ki nam je omogočilo, da smo na občnem zboru članov DLG, med katerimi so bili tudi člani zadruga, anketirali navzoče člane. Anketo je rešilo 53 anketirancev, od tega jih je bilo 8 članov zadruga. V anketi niso želeli sodelovati le trije člani DLG, navzoči na občnem zboru, kar pomeni, da smo dosegli 94,6-odstotno realizacijo. Naš vzorec tako zajema 35,5 % članov DLG in 42,1 % članov zadruga.

Anketa je bila anonimna, zato individualnih podatkov o članih ne navajamo. Anonimnost podatkov smo zagotovili s šifriranjem anket med raziskavo.

Pridobljene podatke smo analizirali s pomočjo statističnega programa SPSS 20, kjer smo osnovno analizo anketnih podatkov opravili s pomočjo opisnih statistik (min in max vrednost, srednje vrednosti) in frekvenčnimi porazdelitvami spremenljivk.

4 REZULTATI IN RAZPRAVA

4 RESULTS AND DISCUSSION

4.1 Osnovne značilnosti anketiranih članov DLG in zadruga

4.1 Basic characteristics of interviewed members of the private Forest Owners Society (PFOS) and cooperative

V anketi je sodelovalo 53 članov DLG, med katerimi je tudi 8 članov zadruga. Med člani DLG je 91,0 % moških in 9,0 % žensk, v primerjavi z anketiranimi člani zadruga, kjer so bili vsi moški. V DLG je povprečna starost 48 let (ekstrema sta pri 25 in 75 letih), v zadrugi pa 42 let (ekstrema pri 31 in 49 letih). Iz starostne strukture anketiranih vidimo, da v DLG in zadrugi prevladujejo lastniki starostnega razreda od 40-50 let (66,7 % članov DLG in 85,7 % članov zadruga) ter da v zadrugi nimamo članov, ki so starejših od 50 let. To nakazuje, da so mlajši lastniki gozdov tisti, ki so pripravljene za poslovno povezovanje (preglednica 1). Rezultati potrjujejo ugotovitve Pezdevšek Malovrh Š. in sod. (2010a), da se s starostjo povečuje delež lastnikov, ki so manj pripravljene za povezovanje, torej tudi v primeru poslovnega povezovanja. Nadalje, če pogledamo starostno strukturo lastnikov gozdov v Sloveniji, kjer je kar 60,0 % lastnikov starejših od 60 let (Poročilo o izvajanju Nacionalnega gozdnega programa do 2014,

Preglednica 1: Starostna struktura

Starostni razredi (leta) Age classes (years)	Delež članov DLG (%) Share of members in PFOS	Delež članov zadruga (%) Share of members in cooperative
do 30	3,3	0,0
30 - 40	6,6	14,3
40 - 50	66,7	85,7
50 - 60	10,0	0,0
60 - 70	6,6	0,0
nad 70	6,6	0,0
Povprečna starost / Average year	48	42

Table 1: Age structure**Preglednica 2:** Velikostni razredi gozdne posesti

Velikostni razred (ha) Size categories (ha)	Delež članov DLG (%) Share of PFOS members	Delež članov zadruga (%) Share of cooperative members
do 20	12,1	12,5
20 - 40	24,2	0,0
40 - 60	18,1	12,5
60 - 80	6,0	12,5
80 - 100	9,0	0,0
nad 100	30,3	62,5
Povprečna velikost posesti / Average property size	65,4	87,6

Table 2: Size categories of forest property**Preglednica 3:** Izobrazbena struktura

Izobrazbena raven Educational level	Delež članov DLG (%) Share of PFOS members	Delež članov zadruga (%) Share of cooperative members
Dokončana osnovna šola	22,6	25,0
Poklicna šola	29,0	12,5
Strokovna - srednja šola	22,6	37,5
Višja/visoka šola	16,1	12,5
Univerzitetna izobrazba	9,7	12,5
Magisterij/doktorat	0,0	0,0

Table 3: Educational structure

2016), lahko zaključimo, da je delež lastnikov, ki so potencialno pripravljeni za povezovanje, trenutno nizek. Stanje pa se bo v prihodnosti zagotovo izboljšalo, saj lahko pričakujemo prenos lastništva na mlajše generacije. Za (poslovno) povezovanje to pomeni, da lahko v bližnji prihodnosti pričakujemo novo generacijo lastnikov gozdov, ki bodo imeli druge značilnosti in potrebe kot njihovi predhodniki in bodo zagotovo izkazovali večjo pripravljenost za povezovanje tako v DLG kot tudi v oblikah poslovnega povezovanja.

Povprečna velikost gozdne posesti med anketiranimi se močno razlikuje od slovenskega povprečja, saj gozdne posesti ležijo na Pohorju in Kozjaku, za katera je značilno, da je večina zasebnih gozdov v sklopu hribovskih in gorskih kmetij, t.j. celkov (Gozdnogospodarski načrti gozdnogospodarskega območja Slovenj Gradec za obdobje 2011–2020, 2012). Člani zadruga imajo povprečno v lasti 87,6 ha gozda. Med njimi ima

kar 62,0 % članov gozdno posest večjo od 100 ha. Povprečna velikost gozdne posesti med člani DLG je nekoliko manjša in znaša 65,4 ha. Med njimi pa ima 30,3 % članov DLG gozdno posest večjo od 100 ha (preglednica 2). Po podatkih Potočnik (2010) je na območju, kjer delujeta DLG in zadruga, povprečna velikost gozdne posesti 7,6 ha, kar nakazuje na to, da večjo pripravljenost za povezovanje izkazujejo lastniki večjih posesti. Rezultati ponovno potrjujejo ugotovitve (Pezdevšek Malovrh in sod., 2010a), da se z naraščanjem velikosti posesti povečuje lastnikova pripravljenost za sodelovanje.

Glede na izobrazbeno strukturo vidimo, da so člani zadruga bolj izobraženi kot člani DLG⁷, saj med člani zadruga prevladujejo končana strokovna-srednja šola

7 Analiza korelacije med spremenljivko starost in izobrazbo nakazuje, da ne obstaja korelacija med spremenljivkama ($p=0,405$).

Preglednica 4: Oblika lastništva

Oblika lastništva Ownership type	Delež članov DLG (%) Share of PFOS members	Delež članov zadruga (%) Share of cooperative members
Lastnik sam	69,7	62,5
Solastništvo, lastniki živijo v istem gospodinjstvu	27,3	25,0
Solastništvo, lastniku ne živijo v istem gospodinjstvu	3,0	12,5

Table 3: Ownership form

(37,5 %) ter višja/visoka in univerzitetna izobrazba (25,0 %). Med člani DLG pa prevladuje končana poklicna šola (29,0 %), kateri sledita dokončana osnovna šola (22,6 %) in strokovna/srednja šola (22,6 %) (preglednica 3).

Anketirance smo spraševali tudi o obliki lastništva. Kot je razvidno iz preglednice 4, prevladujejo gozdne posesti z enim lastnikom, tako med člani DLG kot člani zadruga. Njih je med člani DLG kar 69,7 %, medtem ko jih je med člani zadruga 62,5 %. Sledijo solastniki, ki živijo v istem gospodinjstvu (27,3 % med člani DLG in 25,0 % med člani zadruga), in pa solastniki, ki ne živijo v istem gospodinjstvu. Njih je le 3,0 % med člani DLG in 12,5 % med člani zadruga.

Na podlagi osnovnih značilnosti članov DLG in zadruga lahko zaključimo, da so za poslovno povezovanje pripravljeni mlajši lastniki večjih posesti, ki so bolj izobraženi, saj so člani zadruga v povprečju mlajši od članov DLG, ter imajo v lasti v povprečju večje površine gozda.

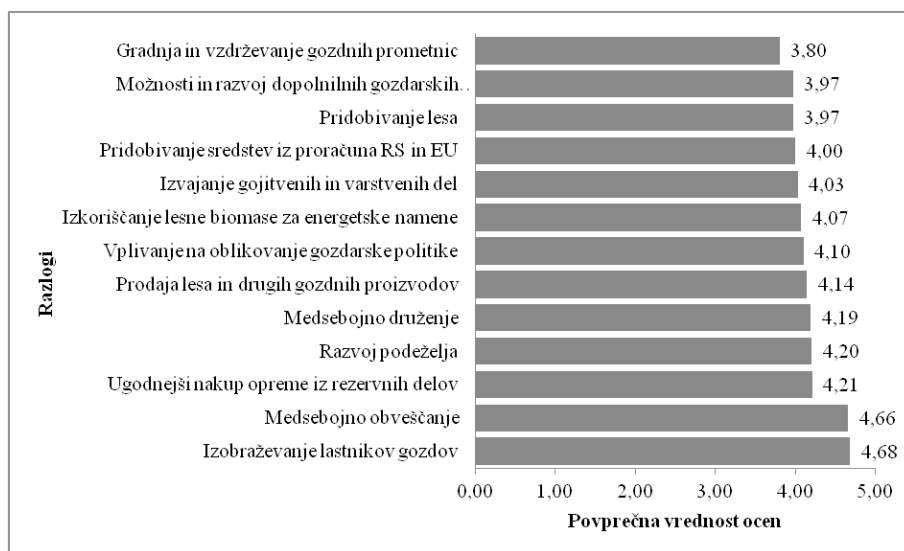
4.2 Pogled anketirancev na delovanje DLG

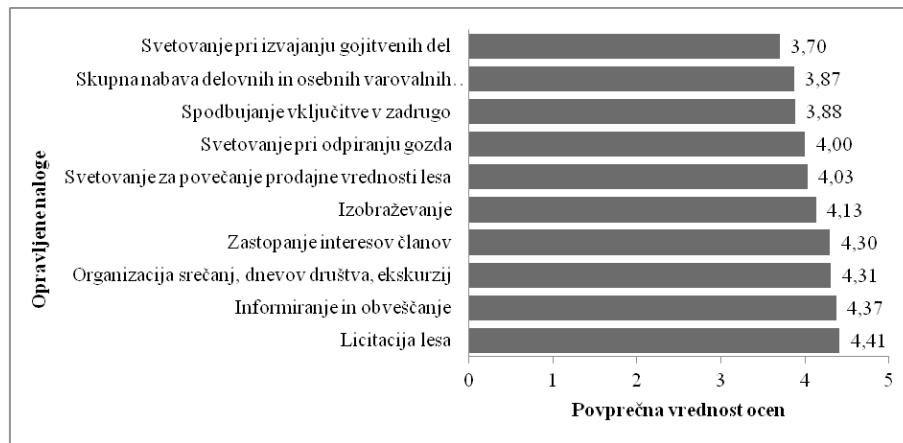
4.2 View of interviewees on the operation of PFOS

Sodelovanje lastnikov gozdov in članstvo v različnih oblikah povezovanja temelji na prostovoljni odločitvi

lastnikov, zato je pomembno, da dobimo vpogled v razloge, ki vplivajo na lastnikovo odločitev za povezovanje. Z anketo smo želeli ugotoviti, kateri so tisti razlogi (področja), zaradi katerih so se anketiranci odločili, da se povežejo v DLG, ter kateri od navedenih razlogov so najbolj pomembni. Anketirani so ocenili pomembnost razlogov s pomočjo petstopenjske Likertove lestvice (1 – zelo nepomembno in 5 – zelo pomembno), tako da smo lahko na podlagi ocen izračunali povprečno vrednost za vsak razlog.

Kot je razvidno iz slike 1, smo ugotovili, da so razlike v povprečnih vrednostih med razlogi minimalne ter da so vsi razlogi pomembni (povprečne ocene znašajo okoli 4). Anketirani so mnenja, da se v prvi vrsti povezujejo zaradi izobraževanja lastnikov gozdov (povprečna ocena 4,68) in medsebojnega obveščanja (povprečna ocena 4,66), sledijo ugodnejši nakup opreme in rezervnih delov (povprečna ocena 4,21), razvoj podeželja (povprečna ocena 4,20), medsebojno druženje (povprečna ocena 4,19), prodaja lesa in drugih gozdnih proizvodov (povprečna ocena 4,14), vplivanje na oblikovanje gozdarske politike (povprečna ocena 4,10), izkoriščanje lesne biomase za energetske namene (povprečna ocena 4,07), pridobivanje sredstev iz proračuna RS in EU (povprečna ocena 4,00), izvajanje gojitvenih in varstvenih del (povprečna ocena 4,03), možnost in razvoj dopolnilnih gozdarskih. (povprečna ocena 3,97), gradnja in vzdrževanje gozdnih prometnic (povprečna ocena 3,80).

Slika 1: Povprečne vrednosti ocen razlogov za povezovanje v DLG**Fig. 1: Average values of reasons for cooperation in PFOS**

Slika 2: Povprečne vrednosti ocen zadovoljstva z opravljenimi nalogami DLG

pridobivanje lesa (povprečna ocena 3,97), možnosti in razvoj dopolnilnih gozdarskih dejavnosti (povprečna ocena 3,97). Najnižjo oceno in zadnje mesto po pomembnosti je zasedel razlog graditev in vzdrževanje gozdnih prometnic s povprečno oceno 3,80. Kot lahko vidimo, so člani DLG v razlogih za povezovanje v prvi vrsti navedli socialne vidike povezovanja, ki se izražajo v interesih članov po izobraževanju, druženju ter izmenjavi informacij in mnenj ter šele v drugi vrsti svoje ekonomske interese, povezane s gospodarjenjem z gozdom. Rezultati se ujemajo z ugotovitvami domačih in tujih raziskav (Pezdevšek Malovrh in sod., 2010; Van Gossum, 2005), kjer ugotavljajo, da ključno vlogo pri povezovanju lastnikov igra pridobitev informacij in znanja, medtem ko se z večanjem velikosti posesti lastniki poleg že naštetih razlogov odločajo za povezovanje zaradi možnosti izmenjave izkušenj, povezanih z gospodarjenjem, trženja lesa in enotnega zastopanja v političnem procesu. Nadalje ne preseneča tudi ugotovitev Leban (2014), da so DLG gozdov bolj učinkovita pri opravljanju socialno-izobraževalnih aktivnosti kot tehnično-gospodarskih.

Za delovanje DLG je pomembno, da konstantno izboljšuje svoje delovanje in prilagaja naloge potrebam članov. Zato so anketiranci ocenjevali delovanje DLG, in sicer tako, da so ocenjevali stopnjo svojega zadovoljstva s posameznimi nalogami DLG na petstopenjski Likertovi lestvici (1 – zelo nezadovoljen in 5 – zelo zadovoljen).

Rezultati kažejo, da so anketiranci zadovoljni z nalogami, ki jih opravlja DLG, saj se povprečne vrednosti vseh nalog sučejo okoli ocene 4. Najbolj so zadovoljni z licitacijo lesa (povprečna ocena 4,41), sledijo ji informiranje in obveščanje (povprečna ocena 4,37), organizacija srečanj, dnevov društva, ekskurzije (povprečna ocena 4,31), zastopanje interesov članov (povprečna ocena 4,30), izobraževanje (povprečna ocena

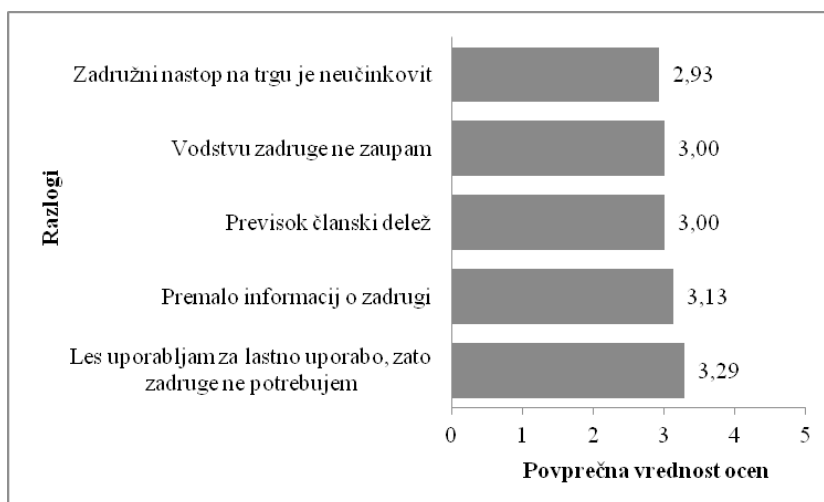
Fig. 2: Average values of satisfaction with the tasks performed by the PFOS

4,13), svetovanje za povečanje prodajne vrednosti lesa (povprečna ocena 4,03), svetovanje pri odpiranju gozdov (povprečna ocena 4,00), spodbujanje vključitve v zadrugo (povprečna ocena 3,88) ter skupna nabava delovnih in osebnih varovalnih sredstev (povprečna ocena 3,87). Najslabše je bilo ocenjeno svetovanje pri opravljanju gojitvenih delih, ki je doseglo povprečno oceno 3,70. Enako sliko zadovoljstva kažejo predhodna raziskovanja DLG, kjer so prav tako v ospredju glede zadovoljstva članov naloge, povezane s socialnimi vidiki (Pezdevšek Malovrh, 2010; Verdnik, 2016). Preseneča pa nekoliko slabša povprečna ocena naloge »spodbujanje vključitve v zadrugo«, saj bi od DLG pričakovali, da zaradi majhnega števila članov v zadrugi DLG spodbuja članstvo v zadrugi in s tem krepi gospodarsko moč članov.

Na odprti tip vprašanja »Katerih svojih interesov glede gospodarjenja z gozdovi v DLG ne uspete zadovoljiti?« večina ni dala odgovora (85,0 % anketiranih). Navedli so štiri različne interese, ki jih ne morejo zadovoljiti. Ti interesi so dobra odkupna cena lesa, koncesije v državnih gozdovih, odnos do gozda s strani lovcev in različnih gozdnih nabiralcev ter graditev gozdnih vlak.

Kot je razvidno iz slike 2, v DLG poteka veliko aktivnosti, ki so v interesu članov. Ko dejavnosti DLG prerastejo inicialno fazo, se pojavlja vse več argumentov za njihovo profesionalizacijo (Krajčič in Mori, 2006), ki bi imela za posledico bolj učinkovito delovanje DLG. Ker je DLG preraslo to inicialno fazo, smo člane spraševali, v kolikšni meri se strinjajo s profesionalizacijo⁸ delovanja DLG, ki bi ga financirali iz sredstev DLG. Njihovo strinjanje smo merili na Likertovi lestvici (1 – nikakor se ne strinjam in 5 – popolnoma se strinjam) in na podlagi individualnih ocen izračunali povprečno

8 Pod profesionalizacijo razumemo zaposlitev ustreznega kadra za učinkovitejše delovanje DLG.

Slika 3: Povprečne vrednosti ocen razlogov za nečlanstvo v zadrugi

Fig. 3: Average values of reasons for non-membership in the cooperative

vrednost. Rezultati nakazujejo, da se člani DLG strinjajo s profesionalizacijo delovanja (povprečna ocena 3,90) in da podpirajo financiranje s sredstvi društva (79,0 % anketiranih). 21,0 % anketiranih je mnenja, da se profesionalizacija financira iz dodatnih sredstev članov, ki so v povprečju pripravljeni prispevati do 40 € letno. Rezultati nakazujejo, da je DLG že na stopnji, ko bi moralo prestopiti na profesionalno raven in bi svoje poklicne strokovnjake finančno pokrivalo samo. Problem pa se pojavi, ker DLG nima dovolj prihodkov⁹, člani pa so v povprečju pripravljeni prispevati pre malo za dejansko izvedbo profesionalizacije oziroma niso pripravljeni nositi finančnega bremena profesionalizacije DLG. Kratkoročna rešitev se seveda dalje kaže v javnih delih, ki jih je DLG izkoristilo leta 2013, oziroma pomoči Kmetijsko gozdarske zbornice, ki ji iz naslova lastništva gozdov plačujejo znaten delež članarin¹⁰.

Kljub uspešnemu delovanju DLG pa člani še vedno samostojno nastopajo na trgu lesa. V odgovor temu je nastala težnja, da bi društvene aktivnosti razširili na raven poslovnega sodelovanja. Tako je 14 članov DLG leta 2012 ustanovilo Gozdarsko zadrugo lastnikov gozdov Pohorje – Kozjak. Ker so člani DLG imeli možnost, da se včlanijo v zadrugo, nas je zanimalo, ali so člani DLG razmišljali o članstvu v gozdarski zadrugi in kakšni so razlogi, da se ob ustanovitvi niso odločili za članstvo. Anketirani so ocenili strinjanje s trditvami (razlogi) s pomočjo petstopenjske Likertove lestvice (1 – sploh se ne strinjam in 5 – popolnoma se strinjam),

⁹ V letu 2015 je DLG imelo le 5.450 € prihodkov od dejavnosti, od tega 1.000 € od donacij pravnih in fizičnih oseb ter 4.450 € od članarine in prispevkov članov (<https://www.ajpes.si>).

¹⁰ Članarina za fizične osebe, torej lastnike gozdov, se odmeri na podlagi ugotovljenega katastrskega dohodka, in sicer v višini 4,8 % od ugotovljene osnove, a ne manj kot pavšalni znesek 8,35 € (www.kgzs.si).

tako da smo lahko na podlagi ocen izračunali za vsako trditev (razlog) povprečno vrednost.

Rezultati kažejo, da je velik delež anketirancev (85,0 %) razmišljal o članstvu v zadrugi. Med razlogi (slika 3), da se niso odločili za članstvo v zadrugi, so v prvi vrsti navedli, da uporabljajo les le za lastno uporabo in zato zadruga ne potrebujejo (povprečna ocena 3,29), sledijo razlogi: premalo informacij o zadrugi (povprečna ocena 3,13), previsok članski delež ter nezaupanje vodstvu zadruga (povprečni oceni 3,00). Na zadnjem mestu pa je razlog neučinkovitost zadružnega nastopa na trgu (povprečna ocena 2,93).

Rezultati nakazujejo, da člani DLG razmišljajo o članstvu v zadrugi, vendar nimajo jasne slike, kakšna je razlika v primerjavi z nečlanstvom. Zelo primerljive rezultate o razlogih za nečlanstvo v kmetijskih zadrugah je dobil tudi Udovč (2012), kar kaže na to, da je zadruga kot institucija prešibko promovirana med potencialnimi člani. Torej je na strani ustanoviteljev zadruga in tudi širšega zadružnega sistema, da prek promocijskih aktivnosti ter dnevov DLG ostalim članom predstavijo prednosti oziroma koristi sodelovanja in članstva v zadrugi ter si s transparentnim delovanjem pridobijo zaupanje.

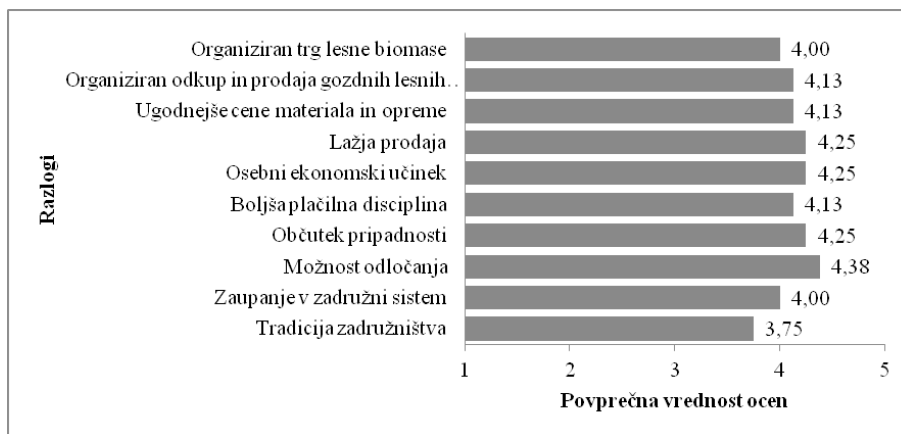
4.3 Pogled anketirancev na delovanje zadruga

4.3 View of interviewees on the cooperative's operation

Tako kot pri članih DLG so nas tudi za člane zadruga zanimali razlogi za včlanitev v zadrugo in zadovoljstvo članov z opravljenimi nalogami. Odgovore smo prav tako merili s pomočjo petstopenjske Likertove lestvice (1 – zelo nepomembno in 5 – zelo pomembno) in tako na podlagi ocen izračunali za vsak razlog povprečno vrednost.

Kot vidimo na slika 4, so vsi predlagani razlogi po-

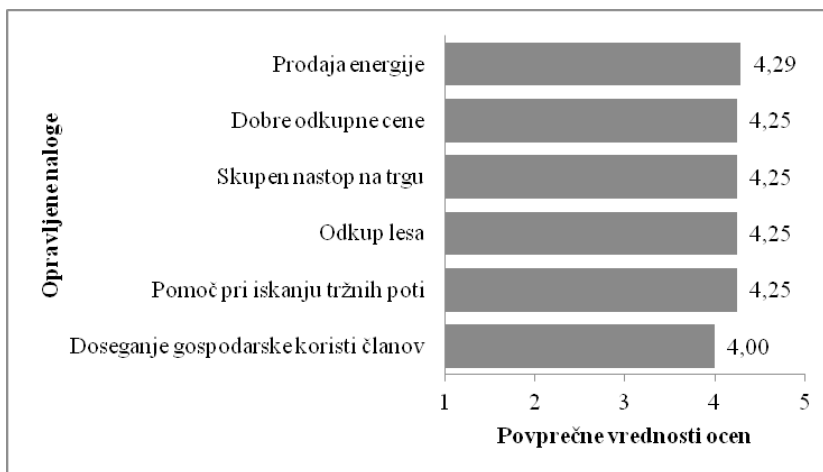

Slika 4: Povprečne vrednosti ocene razlogov za članstvo v zadrugi

membni za odločitev anketirancev, da postanejo člani zadruge (povprečne vrednosti ocen okoli 4). Najpomembnejši razlog je možnost odločanja oziroma vpliva na skupne odločitve (povprečna ocena 4,38), sledijo razlogi lažja prodaja lesa, občutek pripadnosti in osebni ekonomski učinek (povprečna ocena 4,25), ugodnejše cene materiala in opreme, boljša plačilna disciplina in organiziran odkup in prodaja gozdnih lesnih sortimentov (povprečna ocena 4,13), zaupanje v zadržni sistem in organiziran trg lesne biomase (povprečna ocena 4,0). Najmanj pomemben razlog je tradicija zadržništva, ki je dosegel povprečno oceno 3,75. Kot lahko vidimo iz rezultatov, so pri članih zadruge razlogi za članstvo bolj ekonomske narave, kar je skladno z idejo zadržništva in širitvijo z društvenih aktivnosti na raven poslovnega sodelovanja.

Anketiranci so ocenjevali tudi delovanje zadruge, in sicer tako, da so ocenjevali zadovoljstvo z opravljenimi nalogami na petstopenjski Likertovi lestvici (1 – zelo nezadovoljen do 5 – zelo zadovoljen). Rezultati kažejo, da so anketiranci zadovoljni z opravljenimi nalogami zadruge, saj so vse povprečne vrednosti ocen višje od 4

Slika 5: Povprečne vrednosti ocen zadovoljstva z opravljenimi nalogami zadruge

Fig. 4: Average values of reasons for membership in the cooperative

(slika 5). Najbolj so zadovoljni s prodajo energije (povprečno ocena 4,29), sledijo dobre odkupne cene, skupen nastop na trgu, odkup lesa, pomoč pri iskanju tržnih poti (povprečna ocena 4,25) ter doseganje gospodarske koristi članov (povprečna ocena 4,00). Nadalje anketirani ocenjujejo, da zadruga deluje učinkovito s povprečno oceno 4,25 ter posluje zelo pregledno (povprečna ocena 4,57). Rezultati nakazujejo, da zadruga poveča gospodarske koristi svojih članov ter da je zadržništvo učinkovit model poslovnega povezovanja.

Na odprti tip vprašanja »Katerih svojih interesov glede gospodarjenja z gozdovi v zadrugi ne uspete zadovoljiti?« je kar 75,0 % članov odgovorilo, da želijo, da zadruga širi svoje dejavnosti na področju gozdarstva. Kot področje širjenja so našli: izobraževanje članov in predelava lesa ter povezovanje z drugimi podjetji v panogi.

Večina anketiranih članov zadruge se strinja z zaposlitvijo ustrezno izobraženega kadra za učinkovitejše delovanje zadruge (85,8 %), ki bi ga financirala zadruga.

Fig. 5: Average values of satisfaction with the tasks performed by the cooperative

5 ZAKLJUČKI

5 CONCLUSIONS

Predvsem zaradi prevladujoče majhne in razdrobljene zasebne gozdne posesti, neugodne starostne strukture lastnikov in (poslovno) nepovezanih lastnikov v Sloveniji ostaja gozd gospodarsko neizkoriščen, kar je ena izmed ovir za učinkovito gospodarjenje z zasebnimi gozdovi. Na področju povezovanja lastnikov gozdov je do leta 2017 nastalo 29 DLG z manj kot enim odstotkom včlanjenih lastnikov gozdov, kar ocenjujemo kot skromen rezultat, če ga primerjamo z deležem organiziranih lastnikov gozdov v razvitih evropskih državah (Hägglund, 2008). DLG so si v statutih zadala številne naloge in dosegla določene uspehe predvsem na področju izobraževanja, usposabljanja in informiranja članov (Mori, 2012). Eden izmed pomembnih ciljev v društvenih statutih je tudi spodbujanje poslovnega povezovanja lastnikov gozdov, ki pa v praksi ne dosega zelenih ciljev, saj tovrstnega sodelovanja praktični ni. Glavni razlog je treba iskati predvsem v premajhnem zanimanju lastnikov gozdov za povezovanje, obstoječi institucionalni ureditvi in zakonskih omejitvah, povezanih z Zakonom o družtvih. DLG bi se zato morala profesionalizirati in prestrukturirati v družbo z omejeno odgovornostjo ali zadrugo. Nadalje bi bilo treba na področju obstoječe institucionalne ureditve narediti korak naprej. Najpomembnejšo vlogo pri ustanavljanju in delovanju DLG imajo zaposleni na Zavodu za gozdove Slovenije (v nadaljevanju ZGS) ter Kmetijsko gozdarski zavod Maribor. ZGS-ju kot najaktivnejšemu akterju na področju spodbujanja povezovanja trenutna zakonodaja ne omogoča delovanja na tem področju, saj Zakon o gozdovih med nalogami ZGS ne vključuje področja (poslovnega) povezovanja lastnikov gozdov. Prav tako pa je ZGS iz zakonskega statuta javne gozdarske službe zavezan uresničevati javni interes (Šinko, 2012) in bi se v primeru sodelovanja v poslovnih oblikah povezovanja lastnikov gozdov odprlo vprašanje zakonitosti delovanja in nasprotja interesov. V usposabljanje lastnikov gozdov za doseganje poslovne učinkovitosti in promocijo poslovnega sodelovanja naj se vključi tudi Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije, ki ji Zakon o Kmetijsko gozdarski zbornici nalaga, da svojim članom omogoča splošno strokovno svetovanje in splošno strokovno pomoč na področju gozdarstva.

Na podlagi študija primera DLG Pohorje-Kozjak in gozdarske zadruge lastnikov gozdov Pohorje-Kozjak lahko zaključimo¹¹:

Za poslovno povezovanje so bolj pripravljeni mlajši in bolj izobraženi lastniki gozdov večjih gozdnih posesti.

Lastniki gozdov se povezujejo v DLG zaradi različnih interesov, med katerimi prevladujejo socialno-izobraževalni razlogi, kot so izobraževanje in medsebojno obveščanje. Ravno nasprotni pa so interesi pri članih zadruga. Tam prevladujejo razlogi, ki so bolj ekonomske narave – možnost odločanja oziroma vpliva na skupne odločitve, lažja prodaja lesa in osebni ekonomski učinek.

Člani DLG, ki niso člani zadruga, razmišljajo o poslovnem povezovanju, torej članstvu v zadrugi, vendar nimajo jasne slike, kakšne koristi bi jim članstvo prineslo. Med razloge za nečlanstvo navajajo uporabo lesa za lastne potrebe in posledično nobene potrebe po trženju lesa ter prenizki ravni informacij o zadrugi in možnosti vključitve.

Na strani ustanoviteljev zadruga in institucij, kjer imamo v mislih predvsem ZGS in Kmetijsko gozdarsko zbornico ter Zvezo lastnikov gozdov Slovenije, je, da npr. prek promocijskih aktivnosti o poslovnem povezovanju ter dnevov DLG predstavijo drugim lastnikom gozdova, članom DLG in javnosti primere dobre prakse in s tem povečujejo delež poslovno povezanih lastnikov gozdov.

Člani DLG in zadruga so naklonjeni profesionalizaciji, vendar sami niso pripravljeni nositi finančnega bremena, ki ga profesionalizacija zahteva. Pri tem si želijo pomoči države v smislu finančnih spodbud za podporo dobrim praksam poslovnega sodelovanja in profesionalizacije dela oziroma pomoč Kmetijsko gozdarske zbornice, ki ji iz naslova lastništva gozdov plačujejo znaten delež članarin.

Nedvomno lahko zaključimo, da bi poslovno povezovanje lastnikov gozdov ugodno vplivalo na intenziviranje gospodarjenja z gozdovi in bi zato v prvi fazi potrebovali pomoč države. Pri tem mislimo predvsem na finančne spodbude oziroma podpore aktivnostim, ki se opravljajo v smeri poslovnega povezovanja znotraj posameznih DLG, ter na prilagoditev delovanja javne gozdarske službe potrebam lastnikom – torej zakonsko rešiti problem delovanja zaposlenih v ZGS na področju (poslovnega) povezovanja lastnikov gozdov. Nadalje pa bi bilo treba intenzivirati svetovanje na področju poslovnega povezovanja in vzpostaviti učinkovito sodelovanje na tem področju, z ZGS in drugimi svetovalnimi službami – predvsem s kmetijsko svetovalno službo v okviru Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije.

11 Ker je bila v članku uporabljena metoda študija primera, moramo omeniti, da rezultatov raziskave ni mogoče posplošiti na druge primere poslovnega povezovanja.

6 POVZETEK

Za zasebne gozdove pri nas je značilno, da so majhni, razdrobljeni in v lasti velikega števila lastnikov, ki so v povprečju stari, neodvisni od dohodka iz gozda in brez znanja in informacij o gospodarjenju z gozdom. Posledično je v teh gozdovih težko, včasih celo nemogoče racionalno gospodariti. Rešitev vsaj dela teh problemov naj bi zagotovilo povezovanje lastnikov gozdov v različne organizacijske oblike. Največji razmah v zadnjih letih so med njimi doživela društva lastnikov gozdov, ki so po Zakonu o društvih (2006) definirana kot neprofitne organizacije, ki ne smejo ustvarjati dobička in se ukvarjati s pridobitvenimi dejavnostmi. Kot odgovor temu se je med lastniki gozdov pokazala težnja po nadgradnji takšne oblike povezovanja v smeri poslovnega povezovanja. Tako v Sloveniji obstajata dva primera dobre prakse preskoka z društvenih aktivnosti na raven poslovnega povezovanja: Strojni krožek Bled je ustanovil Strojni krožek Servis d.o.o., DLG Pohorje-Kozjak pa Gozdarsko zadrugo lastnikov gozdov Pohorje-Kozjak z.b.o.

Ker je na področju povezovanja lastnikov gozdov poslovnega povezovanja zanemarljivo malo, smo v naši raziskavi želeli ugotoviti, kdo so lastniki gozdov, ki so pripravljene za poslovno povezovanje, kakšni so razlogi za povezovanje, kako so zadovoljni z delovanjem oblik povezovanja, kakšno je njihovo mnenje o profesionalizaciji ter ali obstoječa institucionalna ureditev omogoča poslovno povezovanje. V ta namen smo z uporabo metode študija primera preučevali DLG Pohorje-Kozjak kot primer dobre prakse preskoka z društvenih aktivnosti na raven poslovnega sodelovanja v zadrugi. Podatke smo pridobili z anketnim vprašalnikom.

V raziskavi ugotavljamo, da so člani zadruge v povprečju mlajši od članov društva. Prav tako imajo člani zadruge v povprečju večje gozdne posesti ter so nekoliko bolj izobraženi od članov društva. Lastniki gozdov se povezujejo v društvo predvsem zaradi izobraževanja in medsebojnega obveščanja, torej v ospredje prihajajo socialno-izobraževalni razlogi. Ravno nasprotni pa so interesi pri članih zadruge. Tam prevladujejo razlogi, ki so bolj ekonomske narave – možnost odločanja oziroma vpliva na skupne odločitve in lažja prodaja gozdnih sortimentov.

Člani društva in zadruge so zadovoljni z opravljenimi nalogami oblike povezovanja in v njej zadovoljujejo svoje interese. Člani društva, ki niso člani zadruge, razmišljajo o poslovnem povezovanju, torej članstvu v zadrugi, vendar nimajo jasne slike, kakšne koristi bi jim članstvo prineslo. Med razloge za nečlanstvo navajajo uporabo lesa za lastne potrebe in posledično nobene potrebe po trženju lesa ter prenizki ravni informacij o

zadrugi in možnosti vključitve. Nadalje se člani društva in zadruge strinjajo s profesionalizacijo delovanja, vendar večina nasprotuje financiranju profesionalizacije iz dodatnih sredstev članov.

Če želimo naredi premik v smeri poslovnega povezovanja lastnikov gozdov, je treba na področju obstoječe institucionalne ureditve narediti korak naprej. Najpomembnejšo vlogo pri ustanavljanju in delovanju DLG imajo zaposleni na Zavodu za gozdove Slovenije ter Kmetijsko gozdarski zavod Maribor. ZGS-ju kot najaktivnejšemu akterju na področju spodbujanja povezovanja trenutna zakonodaja ne omogoča delovanja na tem področju, saj Zakon o gozdovih med nalogami ZGS ne vključuje področja (poslovnega) povezovanja lastnikov gozdov. Kot drugo pa je ZGS iz zakonskega statuta javne gozdarske službe zavezan uresničevati javni interes (Šinko, 2012) in bi se v primeru sodelovanja v poslovnih oblikah povezovanja lastnikov gozdov odprlo vprašanje zakonitosti delovanja in nasprotja interesov. Zato je treba prilagoditi delovanje javne gozdarske službe potrebam lastnikom – torej zakonsko rešiti problem delovanja zaposlenih v ZGS na področju (poslovnega) povezovanja lastnikov gozdov.

7 SUMMARY

Private forests in Slovenia are characterised as small-scaled and fragmented, owned by a large number of owners, who are generally old, independent of forest income as well as lacking in knowledge and information on forest management. Consequently, these forests are hard, sometimes even impossible to rationally manage. The solution to at least a part of these problems is expected to ensure cooperation of private forest owners (PFO) in different organizational forms. The greatest expansion in recent years was experienced by private forest owners' societies (PFOS), which are defined under the Societies Act (2006) as non-profit organizations that may not make a profit or deal with profit-making activities. In response to this, PFOs are aspiring to upgrade such forms of cooperation in the direction of a more business-like. In Slovenia, there are two examples of good practice expansion from the societal activities onto the level of business cooperation, specifically Machinery ring Bled, which founded enterprise Machinery ring Service, and PFOS Pohorje-Kozjak, which founded Forest cooperative of private owners Pohorje-Kozjak.

Since there is a negligible amount of business cooperation in the field of cooperation between PFOs, we wanted to find out in our study, who the PFOs that are ready for business cooperation, are; what are the reasons for cooperation; how satisfied they are with the

operation of their organizational forms, what is their opinion on professionalization of activities, and whether existing institutional set up allows business cooperation. To this end, using the method of case study, we looked at DLG Pohorje-Kozjak as an example of a good practice expansion from the societal activities to the level of business cooperation in a forest cooperative. Data was collected using a questionnaire.

The study reveals that members of the cooperative are on average younger than members of the PFOS. Furthermore, members of the cooperative have, on average, larger forest properties and are better educated than members of the PFOS. PFOS predominantly joined the PFOS for the purpose of education and a mutual exchange of information, bringing to the forefront socio-educational reasons for cooperation. The interests of the members of the forest cooperative are predominantly economic in nature - the ability to influence decision-making and facilitating the sale of forest products.

Members of both, the PFOS and the cooperative, are satisfied with the tasks completed by their forms of cooperation and are of the opinion that they satisfy their interests and needs. Members of the PFOS, who are not members of the cooperative, are considering business cooperation, i.e. membership in cooperative, but do not have a clear picture of what benefits membership would gain. Among the reasons for non-membership in the cooperative they quote the usage of wood for personal needs and therefore not for timber sales, as well as a lack of information on the cooperative and the possibility of inclusion. Furthermore, members of the PFOS and cooperative agree with the professionalization of the activities, but most are opposed to the financing the professionalization from additional members funding.

If we want to move towards business cooperation of forest owners, it will be necessary to go a step further in the existing institutional set ups. The most important role in the establishment and operation of PFOS is held by employees in the Slovenia Forest Service (SFS) and the Slovene Chamber of Agriculture and Forestry. Despite the SFS being the most active promoter of (business) cooperation, the current legislation does not allow them any activities in this area, because the Forest Act does not include areas (business) cooperation of forest owners among the tasks of the SFS. Furthermore, the SFS is bound to uphold public interest through the legal status of a public forestry service (Šinko, 2012). In the case of cooperation in business forms of cooperation, it would result in questions of their legality of work and conflict of interest. Therefore, it is ne-

cessary to adapt the work of the public forestry service to the current needs of forest owners - to legally solve the problem of working of the employees in the SFS in the field of (business) cooperation of forest owners.

8 ZAHVALA

Za dragoceno pomoč pri pripravi tega prispevka ter za številne podatke se iskreno zahvaljujemo Veroniki Valentar dipl.inž.gozd., zaposleni na Kmetijsko gozdarskem zavodu Maribor, in Biljani Kirič, ki je bila zaposlena preko javnih del v Društvu lastnikov gozdov Pohorje-Kozjak za pravočasno obveščanje o dogodkih v društvu. Zahvaljujemo se seveda tudi članom Društva lastnikov gozdov Pohorje-Kozjak ter Gozdarske zadruge lastnikov gozdov Pohorje-Kozjak, ki so bili pripravljeni sodelovati v anketi. Brez njih te raziskave ne bi bilo mogoče izvesti. Zahvala gre tudi prof.dr. Andreju Udovču za številne nasvete in nesebično strokovno pomoč pri izdelavi tega prispevka.

9 VIRI

- Fabra-Crespo M., Rojas-Briales E. 2015. Comparative analysis on the communication strategies of the forest owners' associations in Europe. *Forest Policy and Economics*, 50: 20-30.
- Feliciano M. S. D. 2006. Effectiveness Assessment of Forest Owner s Organisations from the North and Centre of Portugal. V: *Small-scale forestry and rural development*. Wall S. (Ur.). Galway, Galway-Mayo Institute of technology: 51-61.
- Glück P, Avdibegović M., Čabaravdić A., Nonić D., Petrović N.in sod. 2010. The preconditions for the formation of private forest owners' interest associations in the Western Balkan Region. *Forest Policy and Economics*, 12, 4: 250-263.
- Glück, P., Avdibegović, M., Čabaravdić, A., Nonić, D., Petrović, N., Posavec, S., Stojanovska, M. 2011. Private forest owners in the Western Balkans - Ready for the formation of interest associations. Joensuu, European Forest Institute: 234 str.
- Gozdnogospodarski načrt gozdnogospodarskega območja Slovenj Gradec za obdobje 2011–2020. 2012. Ljubljana, Zavod za gozdove Slovenije: 326 str.
- Hägglund, D. 2008. European Forest Owner Organisations; Forest Owner Cooperation: main figures, aims and goals. Confederation of European Forest Owners: 40 str.
- Kittredge D. B. 2005. The cooperation of private forest owners on scales larger than one individual property: international examples and potential application in the United States. *Forest Policy and Economics*, 7, 4: 671-688.
- Krajčič D., Mori J. 2006. Profesionalizacija dela društev lastnikov gozdov. *Gozdarski vestnik*, 64, 3: 168-173.
- Kronholm T. 2016. How are Swedish Forest Owners' Associations Adapting to the Needs of Current and Future Members and Their Organizations? *Small-scale Forestry*, 15, 4: 413-432.
- Leban V. 2014. Analiza učinkovitosti delovanja društev lastnikov gozdov v Sloveniji in Nemčiji: magistrsko delo. (Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire). Ljubljana, samozaložba: 165 str.
- Letno poročilo o poslovanju Gozdarske zadruge lastnikov gozdov Pohorje-Kozjak. (2016). <https://www.ajpes.si/jolp/podjetje.asp?maticna=6216552000>. (3.3.2017)

- Lönnstedt L. 2014. Swedish Forest Owners' Associations: Establishment and Development After the 1970s. *Small-scale Forestry*, 13, 2: 219-235.
- Medved M. 2000. Gozdnogospodarske posledice posestne sestave slovenskih zasebnih gozdov: doktorska disertacija. (University of Ljubljana, Biotechnical Faculty, Department of Forestry and Renewable Forest Resources). Ljubljana, samozaložba: 228 str.
- Medved, M., 2005. Povezovanje lastnikov gozdov, analiza izobraževalnih potreb pri terenskem kadru ZGS: anketni vprašalnik: 12 str.
- Mendes A. M. S. C. M. 2006. Forest Owners Organizations in Portugal: Are the infant going to survive? V: *Small-scale forestry and rural development*. Wall S. (Ur.). Galway, Galway-Mayo Institute of technology: 289-304.
- Mizaraitė D., Mizaras S. 2014. Cooperation of private forest owners as a factor for sustainable forest management. V: *Future directions of Small-scale and Community-based Forestry*. Kawasaki A. (Ur.). Fukuoka, Japan, IUFRO 3.08&6.08: 150-160.
- Mori J., Kotnik I., Lesnik T. 2006. Možnost sodelovanja Zavoda za gozdove Slovenije, Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije in Zveze lastnikov gozdov Slovenije za razvoj povezovanja lastnikov gozdov. *Gozdarski vestnik*, 64, 9: 476-502.
- Mori J. 2012. Delo zveze lastnikov gozdov Slovenije in lokalnih društev lastnikov gozdov v zadnjih petih letih. V: *Povezovanje lastnikov gozdov in skupno gospodarjenje: zbornik razširjenih izvlečkov: XXIX. gozdarski študijski dnevi*. Marenče J. (Ur.). Ljubljana, Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire: 41-43.
- Pezdevšek Malovrh Š. 2010. Vpliv institucij in oblik povezovanja lastnikov gozdov na gospodarjenje z zasebnimi gozdovi: doktorska disertacija. (Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire). Ljubljana, samozaložba: 224 str.
- Pezdevšek Malovrh Š., Zadnik Stirn L., Krč J. 2010a. Influence of property and ownership conditions on willingness to cooperate. *Šumarski list*, 3-4, 134: 139-149.
- Poje A., Pezdevšek Malovrh Š., Krč J. 2016. Factors Affecting Harvesting Intensity in Small-Scale Private Forests in Slovenia. *Small-scale Forestry*, 15, 1: 73-91.
- Poročilo o izvajanju Nacionalnega gozdnega programa do 2014. 2016. Ljubljana, Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano: 97 str.
- Poročilo Zavoda za gozdove Slovenije o gozdovih. 2016. Ljubljana, Zavod za gozdove Slovenije: 131 str.
- Põllumäe P., Korjus H., Kaimre P., Vahter T. 2014. Motives and Incentives for Joining Forest Owner Associations in Estonia. *Small-scale Forestry*, 13, 1: 19-33.
- Potočnik G. 2010. Ocena izhodišč za uvajanje načrtov za zasebno gozdno posest na GGO Slovenj Gradec: diplomsko delo. (Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire). Ljubljana, samozaložba: 70 str.
- Resolucija o Nacionalnem gozdnem programu. 2007. Ur. l. RS, št. 111/2007
- Schraml U. 2005. Between legitimacy and efficiency: The development of forestry associations in Germany. *Small-scale Forest Economics, Management and Policy*, 4, 3: 251-267.
- Schmithusen, F., Hirsch, F. 2010. Private forest ownership in Europe. Geneva, UNECE: 110 str.
- Statut Gozdarske zadruge lastnikov gozdov Pohorje-Kozjak. 2012:13 str.
- Šálka J., Dobšinská Z., Hricová Z. 2016. Factors of political power — The example of forest owners associations in Slovakia. *Forest Policy and Economics*, 68: 88-98.
- Šinko M. 2012. Institucionalno in strukturno ozadje povezovanja gozdnih proizvajalcev. V: *Povezovanje lastnikov gozdov in skupno gospodarjenje: zbornik razširjenih izvlečkov: XXIX. gozdarski študijski dnevi*. Marenče J. (Ur.). Ljubljana, Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire: 11-13.
- Udovč, A., 2012. Factors influencing farmers' willingness to organize for collective marketing in Slovenia. V: *Cooperative responses to global challenges: International conference*. Berlin, Humboldt-Universität zu Berlin: 1-11.
- Valentar V. 2012. Povezovanje lastnikov gozdov za skupno trženje lesa. V: *Povezovanje lastnikov gozdov in skupno gospodarjenje: zbornik razširjenih izvlečkov: XXIX. gozdarski študijski dnevi*. Marenče J. (Ur.). Ljubljana, Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire: 38-40.
- Valentar V. 2013. Izkušnje društva lastnikov gozdov Pohorje – Kozjak pri ustanavljanju gozdarske zadruge. V: *Posvet o izvedbi osme licitacije vrednega lesa v Sloveniji in o Programu razvoja podeželja v letih 2014–2020 (poudarek na kooperativah)*, Ljubljana, 18. 11. 2013. (neobjavljeno).
- Van Gossom P. 2005. Forest group as support to private forest owners in developing close-to nature management. *Forest Ecology and Management*, 7, 4: 589-601.
- Verdnik A. 2016. Zadovoljstvo članov Društva lastnikov gozdov mislinjske doline s komunikacijo in nalogami v društvu: diplomsko delo. (Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire). Ljubljana, samozaložba: 31 str.
- Yin Robert K. 2009. Case Study Research: Design and Methods. V: *Applied Social Research Methods*. Bickman L. in sod. (ur.) California, Sage: 219 str.
- Weiss, G., Dragoi, M., Jarsky, V., Mizaraitė, D., Sarvašova, Z., Schiberna, E., Gudurić, I. 2012a. Success cases and good practices in forest owners' organizations in Eastern European countries. *Food and Agriculture Organization of the United Nations*, Rome: 35 str.
- Weiss, G., Gudurić, I., Wolfslehner, B. 2012b. Review of forest owners' organizations in selected Eastern European countries. V: *Forest Policy and Institutional Working Paper*. Qiang M. (ur.) Food and Agriculture Organization of the United Nations, Rome: 57 str.
- Winkler I. 1992. Gozdno združništvo, *Gozdarski vestnik*, 50,3: 137-145.
- Zakon o društvih. 2006. Ur. l. RS št. 61/06.
- Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o gozdovih (ZG-B). 2007. Ur. l. RS št. 110/07.
- Zakon o zadrukah. 2007. Ur. l. RS št. 97/07.
- Živojinović, I., Weiss, G., Lindestav, G., Feliciano, D., Hujala, T., Dobšinska, Z., Lawrence, A., Nybakk, E., Quiroga, S., Schraml, U., 2015. Forest Land Ownership Change in Europe. COST Action FP1201 FACESMAP Country Reports. University of Natural Resources and Life Sciences (BOKU), Vienna: 693 str.

